

Stravinskij's Cirkuspolka

Igor Stravinskij regnes for at være en af det 20. århundredes betydeligste komponister. Han forlod sit russiske fædreland, da han var i begyndelsen af tyverne, og i årene før den første verdenskrig slog han sig ned i Paris og revolutionerede musikken med sine udødelige balletter *Ildfuglen*, *Sacra* og *Petruska*.

Krigsårene 1914 – 18 tilbragte han i Frankrig og Schweits. Efter den russiske revolution i 1917 var det ikke muligt for ham at vende hjem. Han genså ikke sit fædreland før i 1962. I 1939 emigrerede han til USA og fik statsborgerskab der i 1945.

Stravinskij's muligheder for et udkomme i Europa synes at have været udtømt for ham i begyndelsen af trediverne, så han besluttede sig for at emigrere til 'den ny verden' og prøve sin lykke der. Hans første hustru – hans kusine og barndoms legekammerat, Katja døde i 1939 af tuberkulose. Året efter giftede han sig med sin veninde gennem flere år - Vera Soudeikina, og parret slog sig ned i Californien, hvortil en lind strøm af ikke mindst kunstnere flygtede fra Hitler i årene før krigsudbruddet. Begyndelsen var svær, men han var utrættelig flittig, og hurtigt voksede hans ry og indtægter.

Efter den første store udladning prøvede han på at forny sig ved hjælp af en tilbagevenden til en renere melodisk form. Han havde svært ved at finde på melodier, så derfor stjal han temaer med arme og ben fra andre komponister – Pergolesi, Tjajkovskij, Mozart – i værker som for eksempel *Apollon Musagetes* (1927), *Feens Kys* (1928) eller *Kortspil* (1936). Men han følte, at det måske var en blindgyde og inspireret af Bach og af jazz komponerede han så i en slags yderst dristig neoklassicisme, der kulminerede med *Dumbarton Oaks Concerto* (1937), der blev meget populær og var med til at bane vejen for ham i USA.

Den russiske musikolog Igor Glebov skrev allerede i 1914: 'Stravinskij er den sidste repræsentant for en overraffineret civilisation, der imidlertid har overlevet sig selv og er udslidt. Skønheden i hans univers er ubestridelig, men der er ingen fremsyn eller fremtid i hans musik, men en udsøgt syntese af fortidens værker. Takket være sin intuition og sin skarpsynethed fatter han ånden i en hvilken som helst svunden periode. Den stiliserer han så og skænker den med djævelsk behændighed til sin samtid. Når man derfor hører et værk af ham, synes man, at alt nu er sagt, og at det ikke er muligt at nå længere.'

Denne evne til at være opmærksom på og bruge lån for at knytte an til tradition er et kendetegn for ham, men ikke for ham alene. Vi finder det også hos Sjostakovitj, som er en mester i at forvandle

lån til noget nyt og spændende, fordi vi genkender noget vi holder af. Man kunne også nævne for eksempel Ravels lån af wienervals i *La valse*, Mahlers lån af sange fra *Des Knaben Wunderhorn* eller af børnesangen om *Mester Jakob*, som bliver til en hel verden af musik i hans første symfoni.

I 1942 skulle cirkus Barnum og Bayley bruge noget balletmusik til en forestilling med 50 elefanter og 50 ballerinaer, og man tilbød Stravinskij et stort honorar for at levere noget musik, for man kendte jo til hans samarbejde med balletmester Balanchine fra *Ballet Russe*. Selvom han havde travlt med andre ting, skrev han så på et par dage sin *Cirkus Polka* for klaver med undertitlen *For a Young Elephant*. Temaet havde han lånt af Schubert - *Marche Militaire* nr. 1 i d-dur. D.733.

Han fik den ferme musiker David Raksen til at instrumentere stykket for orgel og blæsere. Balanchine lavede en koreografi, og hans egen hustru Vera Zorina var primaballerina. Forestillingen gik 42 gange, men Stravinskij kunne ikke afse tid en eneste gang. Nogle år senere skrev han så orkesterversionen, som blev uropført af Boston Symfonikerne med ham selv som dirigent og fik så også tid til at hilse på den unge elefantsolodanserinde, som hed *Modoc*.

I USA gennemgik Stravinskij en udvikling hen imod den afklarede modenhed, som kendetegner hans mange manddomsværker. Han bevægede sig ganske stille fra verdensmandens lidt kølige og afmålte væsen hen imod alderdommens smilende og favnende skikkelse – en afklaret ro, som førte ham til at komponere *Requiem canticles* – gravskrifter over døde bekendte og *In moriam Dylan Thomas*.

Cirkus Polka findes i talrige indspilninger, blandt andet fordi det korte stykke er velegnet til at udfylde en eventuel ledig plads på en CD.

Tirsdag den 6. maj spilles den af Amatørsymfonikerne i koncertsalen. Tilhørerne får i tilgift 2 af Dvoraks slaviske danse samt Schuberts store C-dur symfoni.

Carsten Lindegaard
Fasanvej 9 Ferritslev
bod.dk